

Sluttrapport for prosjektet

13.03.2019

«Bruk av hund for å fremme leseferdighet»

Extrastiftelsen

Line Sandstedt
DYREBAR OMSORG AS

Forord

Hensikten med denne rapporten er å informere om gjennomføringen og resultatet av prosjektet «Bruk av hund for å fremme leseferdighet». Dette prosjektet var ledet av Dysleksi Norge og den praktiske gjennomføringen ble utført av Dyrebar Omsorg AS (tidligere AntrozoologiSenteret AS). Ansvarlig for prosjektet hos Dysleksi Norge var Kine Hvinden Dal, Line Sandstedt var kontaktperson hos Dyrebar Omsorg AS. Vi vil gjerne takke Extrastiftelsen for troen og støtten til prosjektet. I tillegg retter vi en stor takk til lesehund-teamene: Sunniva Omma med Tess (labrador), Ann-Cathrin Lindland Løvstad med Echo (stor puddel), Brit Krokstad Anmarkrud med Pia (flat coated retriever) og Torill Kvan med Emma (stor puddel). Vi takker også skolene; Sandnes skole og Melbu skole i Hadsel kommune, Konnerud skole i Drammen og Midtbyda skole i Røyken. Til slutt vil vi sende en stor takk til elever og foreldre for deltagelsen i dette prosjektet. Vi hadde ikke kunnet gjennomføre prosjektet uten noen av dere.

Sammendrag

Dysleksi Norge og Dyrebar Omsorg (tidligere AntrozologiSenteret) ønsket å se på hvilken mulighet tiltak med hund kunne ha i forhold til å styrke barns leseferdigheter. Målet var at prosjektet skulle bidra til økt motivasjon for lesing og til bedre leseforståelse hos barn med lese-/skrivevansker. Lesehund-teamet bestod av en fagutdannet hundefører og en "lesehund". Hundeføreren brukte hunden som et virkemiddel for å nå målene som var satt for de ulike barna. Lesehundprosjektet var ment å styrke barns selvtillit og mestringfølelse på en effektiv, annerledes og morsom måte. Prosjektet ble utført på to barneskoler på Østlandet; Midtbygda skole i Røyken kommune og Konnerud skole i Drammen kommune og to barneskoler i Nordland fylke, Sandnes skole og Melbu skole, begge ligger i Hadsel kommune. 30 barn på ulike trinn fikk tilbud om dyreassistert pedagogikk. Prosjektet hadde en tidsramme på 20 uker, 2 ganger per uke 30 - 40 minutter per gang. Elevene leste i grupper på to og to. Noen av skolene kom senere i gang enn det som var planlagt, vi hadde problemer med rekruttering av skoler. Hundefører og hund var en del av et tverrfaglig team, som sammen med barnets lærer, og spesialpedagog la til rette for at den enkeltes elevs behov ble møtt.

Deltagelsen i prosjektet var frivillig. Barnas lærer valgte ut elevene som kunne ha utbytte av å delta i et lesehundprogramet. Dysleksi Norge og Dyrebar Omsorg gikk sammen med spesialpedagogen på den aktuelle skolen, og samarbeidet med hundeførerne om å lage et best mulig tilrettelagt opplegg for hvert enkelt barn. Samtlige lærere sa at lesehundprosjektet burde videreutvikles og bli et permanent tilbud. Én lærer sa at prosjektet varte litt lenge og at eleven virket umotivert på slutten, og en annen lærer sa at dette er et spørsmål det må være opp til foreldrene å svare på. Kun én forelder tenkte at lesehundprosjektet ikke burde videreutvikles og bli et permanent tilbud. Resten svarte at lesehundprosjektet burde videreutvikles og bli et permanent tilbud.

Innholdsfortegnelse

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet.....	1
<i>Begreper .....</i>	<i>1</i>
<i>Barn og lesing.....</i>	<i>1</i>
<i>Samarbeidspartnere.....</i>	<i>4</i>
Kap 2. Målsetting og målgruppe.....	6
Kap 3. Prosjektgjennomføring/Metode	7
<i>Gjennomføring .....</i>	<i>7</i>
<i>Krav til hund og hundefører .....</i>	<i>8</i>
<i>Validering .....</i>	<i>8</i>
<i>Etikk.....</i>	<i>9</i>
<i>Dyrevelferd .....</i>	<i>9</i>
<i>Endringer i forhold til planen.....</i>	<i>9</i>
Kap 4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering	10
Kap 5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer.....	12
Noen bilder fra prosjektet.....	13
Vedlegg	15

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet

Det var ønskelig å prøve ut prosjektet «Bruk av hund for å fremme leseferdigheter hos barn i barneskolen» for å se på hvilken mulighet tiltak med hund kunne ha i forhold til å styrke barns leseferdigheter. Målet var at prosjektet skulle bidra til økt motivasjon for lesing og til bedre leseforståelse hos barn med lese-/skrivevansker.

Begreper

Dyreassisterte intervensjoner:

- Dyreassisterte aktiviteter (DAA); innebærer at dyret bidrar som miljøskaper og brukes både av fagfolk og lekfolk, eks. besøksvenn på sykehus og sykehjem.
- *Dyreassistert pedagogikk (DAP): er en systematisk og målrettet bruk av dyr som et pedagogisk verktøy. Dyret brukes som motivasjons- og mestringsressurs innen generelle- og spesifikke lærevansker, sosiale- og emosjonelle vansker og til sansemotorisk trening. Som for eksempel "lesehund"*
- Dyreassistert terapi (DAT); innebærer systematisk bruk av dyr som en integrert del av et behandlingsopplegg. DAT er en målrettet intervensjon der et dyr som tilfredsstiller visse kriterier er en integrert del av et behandlingsopplegg. Prosessen blir dokumentert og evaluert.

Barn og lesing

Lesesenteret i Stavanger skriver i sin brosjyre (2008) at det å kunne lese blir viktigere og viktigere i dagens samfunn. Vi lever i et samfunn som er sterkt preget av skriftspråket. Uansett hvor vi beveger oss møter vi skrift. For å orientere oss trenger vi å kunne lese skrift og tegn; på togstasjonen, i banken, på butikken etc. Derfor er det viktig at skolen gir grundig opplæring i leseferdigheter slik at elevene kan lese og forstå mangfoldet av ulike tekster som elevene trenger for å mestre dagliglivet.

I undersøkelsen Barn i Bergen som begynte i 2002, så man på sammenhengen mellom lærerrapportert lese- og skrivevansker og psykiske vansker hos elever på barnetrinnet. De kartla først barna da de gikk i 2.- 4. trinn, og de samme barna tre år senere da de gikk i 5.-7. trinn. Undersøkelsen konkluderer med at bedring av leseferdigheter over tid også fører til bedring i den psykiske helsen. Dette kan tyde på at tidlig innsats for å bedre leseferdighetene også kan føre til at barna viser mindre uro og atferdsvansker i skolen (Heiervang og

Torsheim. 2008). Egil Gabrielsen påpeker at mye av den angsten som oppstår blant barn og unge med lese- og skrivevansker, er knyttet til angst for å dumme seg ut og angst for at andre skal få kjennskap til de problemene de har. Behovet for å skjule problemene er energikrevende og går derfor utover oppmerksomheten og livsutfoldelsen til de aktuelle personene. Han sier videre at mange voksne har rapportert at det først og fremst var et problem i skoletiden, men at følelsene kan vekkes til live igjen i situasjoner hvor det stilles krav til lesing og skriving også i voksen alder. Videre skriver Gabrielsen i sin artikkel om konsekvensene av lese- og skrivevansker i forhold til sosiale relasjoner. Her trekker han spesielt frem tilbaketrekking og utestenging som de største konsekvensene. Usikkerhet og angst kan føre til at man velger å trekke seg tilbake på den sosiale fronten. Man kan også føle seg utestengt fra felleskapet gjennom blant annet mobbing. Mange med lærevansker generelt prøver å lære seg strategier for å skjule problemene sine. Det å trekke seg tilbake fra sosiale sammenhenger kan være en slik strategi for å unngå at problemene blir oppdaget av andre (ibid.s.154). For en del personer som har vokst opp med lese- og skrivevansker, har mangelen på utdanning og valgmuligheter i arbeidslivet vært en belastning. Mange føler at de har blitt utestengt fra jobber de har drømt om.

Lesing er ikke lenger en aktivitet forbeholdt de tidligere lesefagene, men skal nå inngå i alle fag. Lesing som ferdighet defineres for eksempel i læreplanen for matematikk, en må kunne lese for å dra nytte av formler, diagrammer, symboler og tabeller (Lesesenteret, 2008). I de senere årene har ferdighetsmålinger av norske skolebarn fått stadig større plass i skolehverdagen. I Finland har skolen lang tradisjon på ferdighetsmålinger. Resultater fra finsk forskning viser viktigheten av å sette inn f.eks. lesefremmende tiltak på et så tidlig tidspunkt som mulig. I den norske skolen kommer hjelpen ofte først på ungdomstrinnet, og dermed får elevene store problemer når lesingen i stadig større grad brukes som et redskap for læring (Roe, 2008).

En rekke land, bl.a. USA, Canada, Tyskland og England, har kommet lengre enn Norge i bruken av hunder som pedagogisk ressurs. Et eksempel er Reading Education Assistance dog (READ) i Canada og USA, hvor hunder brukes i programmer som tilrettelegges for enkeltbarn som har ekstra behov (Intermountain Therapi Animals). I store deler av USA er det også "lesehund-team" på offentlige bibliotek. Førerne av disse hundene er frivillige "Pet Partners".

Barn er naturlig opptatt av dyr. Allerede fra 6 måneders alder kan man se at barnet tar kontakt med og kommuniserer med husets kjæledyr. Videre blir barn tidlig presentert for dyr gjennom fortellinger og eventyr (Ole Brumm, elefanten Dumbo, Løvenes konge osv.) (Fine, 2006). I USA har undersøkelser gjort av American Zoo and Aquarium Assosiation vist at dyrehager tiltrekker seg flere besøkende enn både NFL, NBA og "major league baseball" til sammen (Valkenburg & Soeters, 2001)

E. O. Wilsons Biophilia-hypotese hevder at mennesker innehar en genetisk tilbøyelighet til å delta i eller bli tiltrukket av andre levende organismer. Det er dokumentert at dyr kan ha en rekke positive fysiologiske og psykologiske effekter (Barker og Wolen 2008; Knight og Herzog 2009; Wells 2009; Nimer og Lundahl 2007; Souter og Miller 2007), som redusert stress (Odendaal og Meintjes 2003), senket blodtrykk (Cole et al. 2007) og redusert angst (Berget et al. 2010). En undersøkelse som ble gjort på barn mellom 2-6 år viste at samvær med en vennlig hund i rommet under en simulering av en rutinemessig helseundersøkelse reduserte barnas blodtrykk og hjerterytme sammenlignet med den samme undersøkelse uten hund til stede. (Nagengast et al, 1997) Forskning har vist at engstelse og stress kan hindre læring. Roe (Roe, 2008) skriver at engasjement og motivasjon er avgjørende for både evnen og viljen til å lese. Et av målene med all leseopplæring er å få elevene motivert for og engasjert i lesing, slik at de går inn i tekstene med forventning og interesse. Et av målene med lesehundprosjekter er at det skal virke motiverende for lesing. Barn som liker hunder synes ofte at det å lese for hunder er en hyggelig og gøy opplevelse. Dette fremmer motivasjon for videre lesing (Martin 2001). Mange barn frykter høytlesning, men hunder vil aldri rette på eller fortelle barnet at det leser feil, og hunden tilbyr et ukritisk ikke-dømmende publikum, med mulighet for utvikling av ferdigheter, økt selvsikkerhet og følelsen av mestring (Stringer & Mollineaux, 2003). Økt motivasjon og høyere selvtilit (Heyer, 2007: sitert i Shaw, 2013) er funnet hos barn som tilbys hundeassistert-undervisning. En kvalitativ studie gjort ved Lesesenteret i Stavanger (2006) viser at troen på egen mestring gir positive resultater for elever med alvorlig grad av dysleksi.

Når en jobber med begrepsforståelse har hund vist seg nyttig ved at barn kan forklare begrep til dyr og gjennom dette få økt sin forståelse. Barn som har problemer med å lese og forstå ord kan ha problemer med å forklare begrepet til en voksen i frykt for at det ikke er riktig. En kan for eksempel da spørre barnet om det kan forklare begrepet til hunden. Da er sannsynligheten stor for at barnet forklarer hunden det barnet legger i begrepet.

Som pedagoger får vi da muligheter til å se/oppdage hva barnet legger i begrepet og barnet får forklare begrepet høyt for noen andre. Dette fører til økt begrepsforståelse.

Flere studier viser at dyreassisterte intervensjoner kan øke sosiale interaksjoner og senke forekomst av agitert atferd (Richeson 2003; Messent 1984; Francis et al. 1985; Hart 1995). Videre vil systematisk arbeid med dyreassisterte intervensjoner kunne fremme kontakt og relasjonsdannelse, det vil kunne normalisere og skape trygghet i situasjonen, brukeren får virkeligheten på en trygg psykologisk distanse, og det kan bidra til utvikling av adaptive strategier (Parish-Plass 2008).

Når fokus blir dyret, kan kommunikasjonen føles mer fri og uforpliktende. Petter Mathisen og Rune Høigaard (2002) kaller dette den veiledningslike samtale/dørstokk-samtale. Effekten har et stort potensial for læring og mestring, men også for å skape en god relasjon. Lesesenteret i Stavanger (2008) skriver at refleksjon rundt lesingen er viktig for at kunnskapen skal bli internalisert.

Samarbeidspartnere

Samarbeidspartnere i prosjektet var Dysleksi Norge og Dyrebar Omsorg (tidligere AntrozoologiSenteret)

Dysleksi Norge er en interesseorganisasjon for alle med lese- og skrivevansker, matematikkvansker og språkvansker. Dysleksi Norge skal arbeide for å ivareta interessene til mennesker med lese- og skrivevansker, matematikkvansker og språkvansker, gjennom informasjon og hjelp til enkeltpersoner, informasjon og oppsøkende arbeid overfor offentlige myndigheter og private institusjoner. Deres visjon er at alle med lese- og skrivevansker, matematikkvansker og språkvansker skal ha likeverdige muligheter i utdanning og arbeidsliv.

Dyrebar Omsorg (DyO) er et tverrfaglig miljø bestående av personer med faglig kompetanse i etologi, rehabilitering, folkehelsevitenskap, spesialpedagogikk og veiledning. Alle de faste ansatte er uteksaminert ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (NMBU).

DyO har flere virkeområder, inkl. forskning, konsulentvirksomhet og praksis rundt dyreassisterte intervensjoner, atferdsmodifikasjon og kursvirksomhet på hund. DyO har også utviklet studiepoengsgivende universitetskurs i dyreassisterte intervensjoner som gis sammen med NMBU gjennom Senter for etter- og videreutdanning. Kursene er beregnet for deltakere

med bakgrunn innen for eksempel pedagogikk, helsefag, sosialfag, medisin, veterinærmedisin, biologi eller psykologi, og gir totalt 15 studiepoeng. Siden 2008 har vi hatt rundt 600 deltakere fra hele landet på disse kursene.

DyO og Åsgård skole i Akershus har som den første skolen i Norge gjennomført et prosjekt for bruk av hund i læresituasjon. Prosjektet var finansiert av skolen selv, og det var derfor ikke satt av ressurser til dokumentasjon i form av tester før og etter. Men Rektor Laila Bakken sa dette i et intervju med journalist Hanne Borgen Vassnes: «Lesehundprosjektet har så langt gjort interessen, gleden og motivasjonen for å lese bedre hos barna. Vi har også sett at mange har blitt tryggere på seg selv og at de dermed tør å lese høyt for læreren i enerom, men også for klassen. Da må vi jo ha satt i gang noe som er riktig.»

Ved NMBU og Dyrebar Omsorg har det de senere årene blitt utdannet flere skolehund-team. Trenden i Norge viser at flere og flere skoler vurderer å ta i bruk hund som spesialpedagogisk verktøy, men at det stopper opp fordi dette er relativt nytt og effektene er lite dokumentert. Det er noen internasjonale undersøkelser innen temaet, men i Norge er det kun skrevet noen masteroppgaver.

Kap 2. Målsetting og målgruppe

Hovedmålet med tiltaket var å øke kunnskapen og erfaringene ved bruk av hund i leseopplæring i barneskolen.

Følgende hovedproblemstilling ble utarbeidet:

- Vil målrettet bruk av hund i leseopplæringen kunne hjelpe barn til bedre leseferdigheter?
- Eventuelt på hvilken måte?

Vi ønsket å dokumentere eventuelle effekter ved målrettet bruk av hund i leseopplæring i barneskolen.

Tiltaket tok utgangspunkt i det enkelte barn, etter nøye kartlegging av både problemer og ressurser, både faglig og emosjonelt. Prosjektet var ment for å bedre barns leseferdigheter, så under utvelgelsen av barn konsentrere vi oss om barn med disse spesifikke problemene. En del barn hadde i tillegg andre diagnoser eller problemer, disse ble også etter nøye vurdering av lærer, spesialpedagog og hundefører inkludert i prosjektet. Mestring er nært knyttet opp mot trivsel, slik at barnets skolehverdag i mange tilfelle kan bestå av mange utfordringer også på det sosiale plan. Det dreide seg om barn som hadde problemer med å sitte stille, barn som var veldig sjenerte og barn som var lite motiverte til å gå på skolen.

Kap 3. Prosjektgjennomføring/Metode

Gjennomføring

Vi prøvde i hovedsak å innlemme skoler som hadde et nært samarbeid med Dysleksi Norge. Prosjektet ble utført på to barneskoler på Østlandet; Midtbygda skole i Røyken kommune og Konnerud skole i Drammen kommune og to barneskoler i Nordland fylke, Sandnes skole og Melbu skole, begge ligger i Hadsel kommune. 30 barn på ulike trinn fikk tilbud om dyreassistert pedagogikk. Prosjektet hadde en tidsramme på 20 uker, 2 ganger per uke, 30 – 40 minutter per gang.

Selve undervisningsopplegget ble utviklet gjennom et nært samarbeid mellom barnets primærlærer, spesialpedagogisk koordinator på den aktuelle skolen, Dysleksi Norge og DyO.

Deltagelsen i prosjektet var basert på frivillighet, og at barna var motiverte og gledet seg til tiltaket. Barnas lærer valgte ut elevene som kunne ha utbytte av å delta i lesehundprogramet. Dysleksi Norge og Dyrebar Omsorg gikk sammen med spesialpedagogen på den aktuelle skolen, og samarbeidet med hundeførerne om å lage et best mulig tilrettelagt opplegg for hvert enkelt barn. Lesehund-teamet bestod av en fagutdannet hundefører og en «lesehund». Hundeføreren brukte hunden som et virkemiddel for å nå målene som var satt for de ulike barna.

Elevene leste i grupper på to og to. Hundefører og hund var en del av et tverrfaglig team, som sammen med barnets lærer og spesialpedagog la til rette for at den enkeltes elevs behov ble møtt. Lesehund-teamet leste med de samme barna hver gang. På denne måten bygde vi opp tillitsforhold mellom barna og lesehund-teamet. Lesehund-timen foregikk på et avgrenset område fra selve klasserommet, slik at barna skulle få muligheten til å utfolde seg uten kritikk fra medelever. Hvert barn tilbragte 30-45 minutter sammen med hunden. De første minuttene ble brukt til å bli kjent og komfortabel før man startet med selve lesingen. De første gangene ble elevene introdusert til lesestoff om hunder, dette stoffet ble tilpasset den enkelte elev slik at alle fikk god mestring og dermed økt motivasjon for å lese mer. Hundeførerne lagde bøker selv, med bilder av «lesehunden» som de laminerte og ga elevene. Litteratur ble også valgt ut av spesialpedagogisk koordinator og elev sammen. Det var viktig for oss at bøkene omhandlet temaer som barna gjerne ville lære mere om. Leseøkten startet alltid med at

hunden lå tett inntil barna, begge i sofaen eller på puter gulvet. Den fysiske kontakten mellom hund og barn er en viktig del av metoden. De siste minuttene ble brukt til litt uformell lek og godbiter.

Lesehundens adgang til lokaler på skolen ble derfor ordnet særskilt med rektor. Rommet lå så nært utgangen som mulig, slik at hunden ikke trengte å være i fellesarealene mer enn nødvendig. Andre risikohensyn som ble tatt var; ungene måtte vaske seg etter at de hadde hatt kontakt med hunden, klesrulle bruktes på elevene når de var ferdige, slik at det ikke ble spredd unødvendig mye hår i fellesarealene. Likeledes ble det brukt håndklær som ble lagt i barnas fang når hunden lå tett inntil eleven. Hundefører hadde også med engangsmopper slik at de kunne rengjøre rommet og gangen hunden hadde vært i.

Krav til hund og hundefører

Hund og hundefører var sertifisert av Dyrebar Omsorg AS. Samtlige hundeførere hadde 15 studiepoeng i Dyreassisterte intervensjoner. Hundene var sertifisert og hadde gjennomgått og passert en egnethetsevaluering, i tillegg hadde hund og hundefører gjennomført opplæring og en praktisk eksamen innen fagfeltet.

Hundene var ren og nybørstet til enhver tid. Våre lesehunder (terapihunder) bades min 1 gang per uke og børstes hver dag. Dette fører til at mengden hår og smuss minimaliseres og hunden blir innbydende å ta på.

Validering

Vi la stor vekt på at testene ikke var noe som skulle vurdere barna som personer, testene skulle bare hjelpe oss voksne med å tilrettelegge opplæringen best mulig for hvert enkelt barn. Vi opplevde at dette var noe vi fikk til, barna samarbeidet godt rundt dette med tester og evalueringer.

DyO utarbeidet evalueringsskjemaer som barnas lærer og barnas foreldre fylte ut før prosjektets start, midt i prosjektet og etter at prosjektet var avsluttet (se vedlegg). Vi utarbeidet også evalueringer for barna som de fylte ut før, under og etter (se vedlegg). DyO utarbeidet også logg for hundeførerne (se vedlegg) som de fylte ut etter hver økt med barna og hunden.

Etikk

Gjennom deltagelse i prosjektet, ble barna invitert inn i en emosjonell relasjon med hunden. Vi snakket med barna på forhånd om at samværet med hunden ikke skulle vare for hele skoleåret, men ta slutt etter 20 uker. Det kan være vanskelig for barn, særlig i småskolen å forberede seg på at en spennende aktivitet tar slutt. Det var derfor viktig å dele noen tanker om hvordan man eventuelt kunne fortsette å ha kontakt også etter intervensjonen var avsluttet.

Dyrevelferd

Arbeidet som «skolehund» er krevende for hunden. Det er derfor av stor betydning at hundens velferd ble ivaretatt på best mulig måte. Hundene ble forberedt til arbeidet ved først å ha fått dekket sine egne behov for lufting og pleie. Intervensjonens varighet ble nøye avpasset etter hundens mentale kapasitet. Føreren var svært oppmerksom på hundens dempende signaler, siden dempende signaler kan være en indikasjon på stress hos hunden. Etter at dagens arbeid var gjennomført, var det viktig at hunden fikk avreagert gjennom lek og/eller andre aktiviteter. Hundens atferd ble dokumentert etter hver sesjon.

Endringer i forhold til planen

Vi hadde problemer med rekruttering av skoler. Vi ville i utgangspunktet ha skoler som hadde et samarbeid med Dysleksi Norge, men dette viste seg å bli vanskelig. Prosjektet kom derfor senere i gang enn det som var planlagt, noe som førte til at vi fikk utsatt fristen for sluttrapportering. Den praktiske gjennomføringen av prosjektet skulle ha vært ferdig til skolene tok sommerferie i slutten av juni, dette klarte vi ikke. Prosjektet måtte gjøres ferdig på høsten, (i det nye skoleåret) og dette kan være årsaken til at én av lærerne syntes at prosjektet varte litt i lengste laget.

På grunn av flytting hadde vi et barn som ikke fullførte prosjektet, ellers gikk alt etter planen.

Kap 4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering

Vi har gått gjennom evalueringene både fra lærerne, foreldrene og fra elevene. Evalueringene er i hovedsak positive og ga oss de resultatene som vi håpet på.

Tilbakemeldingene fra lærere:

I gjennomsnitt var det en forbedring i lærernes evaluering av eleven når det gjaldt alle variablene «Hvor godt tenker du at eleven trives på skolen?»; «Hvor stor leselyst vil du si at eleven har?»; «Hvor godt synes du at eleven leser?»; «I hvilken grad synes du eleven forstår det hun/han leser?»; «Hvor trygg er eleven på å lese høyt?». Det var særlig en økning i lærernes vurdering av elevens leseforståelse. De ga også en høy skåre (5.7 av 7.0) av i spørsmålet «I hvilken grad tror du eleven har opplevd "lesehundprosjektet" som positivt?»

Når det gjelder lærernes kommentar til hvorvidt prosjektet har hatt noen positive effekter, ble følgende nevnt:

- Han har vært positiv til å gå til disse timene
- Leser med bedre flyt. Motivert for å lese høyt i klassen
- Mer leselyst
- På selvtilliten hennes. Hun har fått mer leseglede. Fra å ikke ville ha hjelp - gå ut på gruppe -til og gleder seg til disse timene.
- Liker å jobbe med bokstaver

Samtlige lærere sa at lesehundprosjektet burde videreutvikles og bli et permanent tilbud. Én lærer sa at prosjektet varte litt lenge og at eleven virket umotivert på slutten, og en annen lærer sa at dette er et spørsmål det må være opp til foreldrene å svare på.

Tilbakemeldingene fra foreldrene:

Det var interessant å se at foreldrene vurdererte lesehundprosjektet som mer positivt enn lærerne. Særlig gjaldt dette hvor godt eleven trivdes på skolen. Der oppga foreldrene 0.8 poengs endring, mens lærerne oppga bare 0.1. Foreldrene rapporterte også en relativt stor økning i hvor mye barnet leser i hverdagen (0.6).

Foreldrene oppga følgende positive effekter av lesehundprosjektet:

- Han gleder seg veldig til å være sammen med Emma (hunden). Ukens høydepunkt.
- Leser mye bedre, også høyt.
- Merker klart bedre leselyst og han leser mye bedre
- Bedre leseforståelse. Økt leseglede. Økte leseferdigheter
- Hun liker å møte hunden, synes det er veldig koselig. Hun trekker sammen bokstaver litt fortere nå og forstår mer hva hun leser.
- Han har fått mer lyst til å lese
- Trygghet, bedre leseferdigheter og bedre tale.
- Gir en veldig positiv leseopplevelse.
- Hun har gledet seg til dette hver gang og det har vært spennende i tillegg så har hun pratet om og husket alt det handler om. det har vært svært positivt og er mer ivrig på og lese og vi merker bedring på dette.
- Hun har blitt tryggere på å lese høyt.
- Han gleder seg til timene med lesehund
- NN har blitt flinkere til å lese. Leser igjennom hvert ord fortere.

Foreldrene hadde ingen negative kommentarer, bortsett fra at én forelder sa at barnet ikke fikk tid til å spise og dermed ble trøtt og uopplagt. Kun én forelder tenkte at lesehundprosjektet ikke burde videreutvikles og bli et permanent tilbud. Resten svarte at lesehundprosjektet burde videreutvikles og bli et permanent tilbud.

Kap 5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

Resultatene var positive, både elever, lærere og foreldre meldte om gode effekter av lesehundprosjektet. Mange barn har fått økt motivasjon og glede til å lese, og i tillegg til dette har de fått større motivasjon og trygghet for å gå på skolen.

Her er et lite innblikk i en «lesehund»-time:

Elev 1: «Når jeg skal lese høyt for noen kjennes det ut som om jeg får en stor klump i halsen sånn at det blir vanskelig å puste..»

Elev 2: «Akkurat sånn synes jeg det føles også.»

Elevene leser for første gang for lesehunden Echo.

Elev 1: «Dette føltes helt annerledes, jeg fikk på en måte puste bedre når jeg leste for Echo.

Elev 2: «Ja, det kjentes roligere inni meg når jeg leste for han. Jeg skulle ønske vi kunne gjøre dette hver dag».

Vi ser også at de fire lesehund-teamene vi hadde med i prosjektet har fått jobb etter at prosjektet er ferdig, dette er veldig positivt og viser at ledelsen på skolene også har vært fornøyd med resultatet av dette prosjektet, ikke bare lærere og foreldre.

Framover ønsker vi å kunne informere ytterligere om prosjektet til andre skoler. Media har vært veldig interessert og det har vært mye mediedekning fra prosjektet. Vi ønsker å kunne sette i gang med et større forskningsprosjekt på dette temaet, og da vil dette prosjektet kunne brukes som et pilot-/forprosjekt.

Rapporten avsluttes med følgende kommentar fra en lærer: «Jeg er helt sikker på at dette prosjektet er nyttig for de elevene som sliter med selvtillit og det å lese. Jeg har sett stor framgang på de elevene jeg har hatt med. Spesielt eleven det svares for. Jeg har sett eleven endre humør, lyst til å lese og være stolt av å gå for å ta imot hjelp. Håper hun og flere elever får dette tilbudet fremover.»

Ås, 13. mars 2019

Line Sandstedt

Prosjektansvarlig hos Dyrebar Omsorg

Noen bilder fra prosjektet

Nærheten til hunden var en viktig faktor i prosjektet.

Dette spillet var gøy. Vi må laget tårnet høyt, uten at det raser. Pia ville også være med.

Hundeførerne lagde bøker tilpasset hvert enkelt barn.

Dyrebar Omsorg utviklet ulike pedagogiske verktøy som hundeførerne brukte i prosjektet.

Vedlegg

Evaluering fra elevene

Navn på elev:

«Bruk av hund for å fremme leseferdigheter hos barn i barneskolen»

Det er fint om lærer og elev kan fylle ut dette skjemaet sammen, slik at eleven kan få hjelp til å forstå hva vi spør etter og klarer å finne hvilken figur de skal sette kryss over.

1. Jeg trives på skolen?					
2. Jeg synes det er gøy å lese?					
3. Jeg leser hjemme?					
4. Jeg liker å lese på skolen?					
5. Jeg liker å lese høyt?					

FaceTime

Spørreskjema 3 til kontaktlærer «Bruk av hund for å fremme leseferdigheter hos barn i barneskolen»

Målet er at prosjektet skal bidra til økt motivasjon for lesing og til bedre leseforståelse hos barn med lese-/skrivevansker. Det er fint om dere fyller ut dette skjemaet og returnerer det til oss. Vi vil sende ut tilsvarende skjema to ganger til i løpet av prosjektperioden.

*Må fylles ut

1. Navn på elev: *

Din vurdering

2. Hvor godt tenker du at eleven trives på skolen?

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Trives dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Trives svært godt

3. Hvor stor leselyst vil du si at eleven har? *

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Liten leselyst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Stor leselyst

4. Hvor godt synes du eleven leser?

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært godt

5. I hvilken grad synes du eleven forstår det hun/han leser?

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært godt

6. Hvor trygg er eleven på å lese høyt?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært lite trygg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært trygg

7. Er eleven urolig i timene?*Markér bare én oval.*

- ☐ Ja
- ☐ Nei

Din vurdering av prosjektet**8. I hvilken grad tror du eleven har opplevd "lesehundprosjektet" som positivt?***Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
I svært liten grad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	I svært stor grad

9. Har prosjektet hatt noen positive effekter, og kan du i så fall nevne hvilke?

---

10. Har det vært noen negative effekter, og i så fall hvilke?

---

11. Tenker du at dette er noe som burde videreutvikles og bli et permanent tilbud?

---

12. Her kan du skrive ytterligere kommentarer dersom du ønsker det.

---

13. Signatur*Merk av for alt som passer*☐ Jeg bekrefter at jeg har fylt ut skjemaet etter beste evne.**14. Lærers navn**

Drevet av

Spørreskjema 3 til foreldre/foresatte «Bruk av hund for å fremme leseferdigheter hos barn i barneskolen»

Målet er at prosjektet skal bidra til økt motivasjon for lesing og til bedre leseforståelse hos barn med lese-/skrivevansker. Det er fint om dere fyller ut dette skjemaet og returnerer det til oss.

*Må fylles ut

1. Navn på elev: *

Din vurdering

2. Hvor godt trives ditt barn på skolen?

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Trives dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Trives svært godt

3. Hvor stor leselyst vil du si at barnet ditt har? *

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Liten leselyst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Stor leselyst

4. Hvor mye leser barnet ditt i hverdagen?

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært lite	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært mye

5. Hvor godt synes du barnet leser?

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært godt

6. I hvilken grad synes du barnet forstår det hun/han leser?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært godt

7. Hvor trygg er barnet ditt på å lese høyt?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært lite trygg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært trygg

8. Bruker barnet ditt PC-ord og CD-ord som hjelpemiddel?*Markér bare én oval.*

- ☐ Ja
- ☐ Nei

9. Andre kommentarer

Din vurdering av prosjektet**10. I hvilken grad tror du barnet ditt har opplevd «lesehundprosjektet» som positivt?***Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
I svært liten grad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	I svært stor grad

11. Kan du nevne hvilke positive effekter prosjektet har hatt?

---

12. Har det vært noen negative effekter, og i så fall hvilke?

---

13. Tenker du at dette er noe som burde videreutvikles og bli et permanent tilbud?*Markér bare én oval.*

- ☐ Ja
- ☐ Nei

14. Her kan du skrive ytterligere kommentarer dersom du ønsker det.

Del uten navn**15. Signatur***Merk av for alt som passer*

- ☐ Jeg bekrefter at jeg har fylt ut skjemaet etter beste evne.

16. Foresattes navn

Drevet av

Aktivitetslogg for lesehundprosjekt

Før inn hver sesjon med alle elevene.

*Må fylles ut

1. Dag og tid

Eksempel: 15. desember 2012 kl. 11.03

2. Sted

Skolens signatur

Representant fra skolen må signere

3. Signatur *

Merk av for alt som passer

☐ Det bekreftes med dette at ekvipasjen har gjennomført en dyreassistert intervensjon i dag.

4. Kommentar til aktiviteten

---

5. Tilstedeværelse

Markér bare én oval.

- ☐ Det var en person fra skolen til stede
- ☐ Det var tidvis en person fra skolen til stede
- ☐ Det var ikke en person fra skolen til stede
- ☐ Andre: _____

6. Navn og stilling på kontaktperson *

Informasjon om sesjonen**7. Deltakernummer**

---

8. Intervensjons nummer:

---

9. Type aktivitet **Merk av for alt som passer*☐ DAP**10. Antall elever ****Markér bare én oval.*☐ 1☐ 2☐ 3**11. Timens varighet***Markér bare én oval.*☐ Ca. 20 minutter☐ Ca. 30 minutter☐ Ca. 45 minutter☐ Ca. 1 time☐ Andre: _____**Aktiviteter utført**

Hva gjorde dere?

12. Aktiviteter utført*Merk av for alt som passer*

- ☐ Koste med hunden
- ☐ Lekte
- ☐ Leste for hunden
- ☐ Gjorde andre kognitive aktiviteter
- ☐ Gjorde sosiale aktiviteter (eks. interaksjon med andre elever, sosiale ferdigheter)
- ☐ Gjorde fysiske aktiviteter
- ☐ Gikk tur
- ☐ Andre: _____

13. Foregikk aktiviteten inne eller ute?*Markér bare én oval.*

- ☐ Inne
- ☐ Ute
- ☐ Både inne og ute
- ☐ Andre: _____

14. Hva var målet for timen?

Evaluering av eleven

Hva er ditt inntrykk av elevens opplevelse

15. Hvor motivert var eleven?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Lite motivert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært motivert

16. Hvor lett var det å sette i gang eleven? **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Lett	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Vanskelig

17. Hvor mye tid ble brukt til lesetrening? **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Lite	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mye

18. Hvor trygg var eleven under lesetreningen?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Svært utrygg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært trygg

19. Leste eleven høyt under lesetreningen?*Markér bare én oval.*

- ☐ Ja
- ☐ Nei

20. Forstod eleven hva han/hun leste under lesetreningen?*Markér bare én oval.*

- ☐ Ja
- ☐ Nei

Elevens engasjement

I hvilken grad engasjerte eleven seg?

21. Elevens engasjement under timen **Markér bare én oval.*

- ☐ Eleven avviste hunden
- ☐ Interagerte ikke med hunden
- ☐ Snakket med fører men ikke med hunden
- ☐ Snakket kun med hunden, ikke med fører
- ☐ Snakket med begge
- ☐ Andre: _____

22. Elevens grad av interaksjon med hunden*Markér bare én oval.*

	0	1	2	3	4	5	
Avviste	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Interagerte hele tiden

23. Elevens grad av oppmerksomhet rettet mot hunden **Markér bare én oval.*

	0	1	2	3	4	5	
Ikke interessert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig interessert

24. Elevens holdning til hunden **Markér bare én oval.*

		0	1	2	3	4	5	
	Negativ holdning (kjeftet, sukket/stønnet, himlet med øynene)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Positiv holdning (smilte, lo)

25. Hvordan var humøret til eleven når han/hun kom? **Markér bare én oval.*

- ☐ Lei seg
- ☐ Sint
- ☐ Nøytral
- ☐ Glad

26. Hvordan var humøret til eleven når under timen? **Markér bare én oval.*

- ☐ Lei seg
- ☐ Sint
- ☐ Nøytral
- ☐ Glad

27. Hvordan var humøret til eleven når timen var ferdig?*Markér bare én oval.*

- ☐ Lei seg
- ☐ Sint
- ☐ Nøytral
- ☐ Glad

28. Hvordan synes eleven at økta har vært?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Super

29. Hvilken evaluering ga eleven til hunden?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Super

30. I hvor stor grad ble dagens mål nådd?*Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	6	7	
Målet ble ikke nådd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Målet ble nådd

Hundens atferd

Beskriv ditt inntrykk av hundens opplevelse av sesjonen

31. Hundens atferd med elev **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

32. Hundens førbarhet ovenfor elev **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

33. Hundens førbarhet ovenfor hundefører **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

34. Hundens evne til å takle forstyrrelser **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

35. Hunden viste glede **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Lite	☐	☐	☐	☐	☐	Mye

36. Hundens velferd under sesjonen **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

37. Hundens stressnivå **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Lavt	☐	☐	☐	☐	☐	Høyt

38. Dempende signaler **Markér bare én oval.*

	1	2	3	4	5	
Lite dempende signaler	☐	☐	☐	☐	☐	Mye dempende signaler

Førers opplevelse av sesjonen

Hvordan opplevde du sesjonen?

39. Førers forberedelser **Markér bare én oval.*

	0	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

40. Gjennomføring **Markér bare én oval.*

	0	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

41. Samarbeid med eleven **Markér bare én oval.*

	0	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

42. Samarbeid med hunden **Markér bare én oval.*

	0	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

43. Samarbeid med skolen*Markér bare én oval.*

	0	1	2	3	4	5	
Veldig dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig bra

44. Erfaringslæring

---

45. Ytterligere kommentarer

Drevet av

